

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
EUROPSKE UNIJE ZA
VANJSKE POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 11.12.2013.
JOIN(2013) 30 final

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Sveobuhvatni pristup EU-a vanjskim sukobima i krizama

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Sveobuhvatni pristup EU-a vanjskim sukobima i krizama

I. Razlozi za sveobuhvatni pristup

Ugovorom iz Lisabona utvrđuju se načela i ciljevi vanjskog djelovanja Europske Unije. Radi ostvarenja tih ciljeva, Ugovorom se poziva na usklađenost različitih područja vanjskog djelovanja EU-a te njihovu usklađenost s ostalim politikama EU-a. Nakon stupanja na snagu Ugovora te time stvaranja novog institucijskog konteksta, uključujući utemeljenje položaja Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji je ujedno i potpredsjednik Komisije te uspostavljanje Europske službe za vanjsko djelovanje (EEAS), povećali su se potencijal i ambicija EU-a (koristeći čitav niz instrumenata i resursa) da njegovo vanjsko djelovanje postane dosljednije, učinkovitije te više strateško.

Pojam tog tipa sveobuhvatnog pristupa nije sam po sebi nov. On se uspješno primjenjivao kao načelo organiziranja djelovanja EU-a u mnogim slučajevima posljednjih godina, na primjer, na rogu Afrike, u Sahelu i na Velikim jezerima. Ipak, ideje i načela na kojima se zasniva sveobuhvatni pristup moraju još, sustavno, postati vodeća načela vanjskog djelovanja EU-a u svim područjima, posebno što se tiče sprječavanja sukoba i rješavanja kriza.

U ovoj Zajedničkoj komunikaciji navodi se niz konkretnih koraka koje EU poduzima kolektivno radi ostvarenja sveobuhvatnijeg pristupa u svojim politikama i djelovanju u području vanjskih odnosa. Konkretnije, Visoki predstavnik i Komisija ovom Zajedničkom komunikacijom iznose svoje zajedničko razumijevanje sveobuhvatnog pristupa EU-a vanjskim sukobima i krizama te se u potpunosti obvezuju na njegovu zajedničku primjenu u okviru vanjske politike i djelovanja EU-a. Tim razumijevanjem obuhvaćaju se sve faze ciklusa sukoba ili drugih vanjskih kriza, od ranog upozorenja i pripravnosti, sprječavanja sukoba, odgovora na krizu i upravljanja do ranog oporavka, stabilizacije i uspostave mira kako bi se zemljama pomoglo da ponovno krenu prema održivom dugoročnom razvoju.

Sprječavanje, priprema, odgovor, rješavanje i pomoć u oporavku nakon sukoba, kriza i ostalih sigurnosnih prijetnji izvan njegovih granica ključni su interesi EU-a. To je trajni zadatak i odgovornost, već prepoznat u Europskoj sigurnosnoj strategiji i Strategiji unutarnje sigurnosti

EU-a. To nije samo zato što se EU općenito smatra primjerom mira i stabilnosti u svojem susjedstvu i ostalim dijelovima svijeta, već i zbog toga što je to u globalnom interesu EU-a. Kako bi odgovorila na te izazove, Unija ima na raspolaganju brojne politike, alate i instrumente koji obuhvaćaju područja diplomacije, sigurnosti, obrane, financija, trgovine, razvojne suradnje te humanitarne pomoći. Ona je najveći trgovački blok na svijetu, a kolektivno najveći svjetski donator službene razvojne i humanitarne pomoći.

Sveobuhvatnost se ne odnosi samo na zajedničko korištenje instrumenata i resursa EU-a, već i na zajedničku odgovornost aktera na razini EU-a i država članica. EU ima jedinstvenu mrežu od 139 delegacija u stranim zemljama, diplomatsku stručnost unutar EEAS-a, uključujući i posebne predstavnike EU-a, te operativni angažman kroz misije i operacije u okviru Zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Povezivanjem svih ovih elemenata, s Europskom komisijom i 28 država članica, kako bi se djelovalo zajedno i strateški, EU može bolje definirati i braniti svoje temeljne interese i vrijednosti, promicati svoje glavne političke ciljeve te sprječavati krize ili pomagati u ponovnom uspostavljanju stabilnosti. Na taj način pomoći će u poboljšanju životnih uvjeta osoba koje su ugrožene sukobom te sprječavanju ili ublažavanju negativnih utjecaja na EU, njegove građane i njegovu unutarnju sigurnost zbog nesigurnosti i sukoba izvan njegovih granica. EU je snažniji, usklađeniji, vidljiviji i učinkovitiji u vanjskim odnosima kada sve institucije EU-a i države članice surađuju na temelju zajedničke strateške analize i vizije. To je bit sveobuhvatnog pristupa.

Kako broj globalnih izazova raste i oni postaju sve kompleksniji (učinci klimatskih promjena i razgradnja prirodnih resursa, pritisci stanovništva i migracijski tokovi, nedopušteno trgovanje, energetska sigurnost, prirodne katastrofe, kibernetička sigurnost, pomorska sigurnost, regionalni sukobi, radikalizacija i terorizam itd.) te kako su gospodarski i financijski resursi stalno pod pritiskom, sve je više razloga za sveobuhvatni pristup u okviru kojeg će se optimalno koristiti svi važni instrumenti (bilo instrumenti vanjske bilo unutarnje politike).

Za održivi razvoj i suzbijanje siromaštva potrebni su mir i sigurnost. Međutim i obrnuta je situacija istinita: nestabilne zemlje i zemlje pogođene sukobom još uvijek ostaju najudaljenije od ispunjenja milenijskih razvojnih ciljeva. Stoga, veza između sigurnosti i razvoja ključno je načelo u primjeni sveobuhvatnog pristupa EU-a. Ovaj pristup podupire se drugim važnim načelima. Prvo, naši odgovori moraju odgovarati kontekstu te se moraju voditi realnošću i logikom situacija iz stvarnog života: nema pripremljenih nacrti ili gotovih rješenja. Drugo,

sveobuhvatni pristup EU-a zajednička je i podijeljena odgovornost svih aktera EU-a u Bruxellesu, državama članicama te trećim zemljama. Zajednička politička volja, transparentnost, povjerenje i proaktivni angažman država članica preduvjeti su za uspjeh. Konačno, pristup se temelji na potpunom poštovanju različitih vještina i odgovarajuće dodane vrijednosti institucija i službi EU-a te država članica, kako je utvrđeno u Ugovorima:

- humanitarna pomoć pruža se u skladu sa specifičnim *modus operandi*, poštujući načela humanosti, neutralnosti, nepristranosti i nezavisnosti, isključivo na temelju potreba pogođenog stanovništva, u skladu s Europskim konsenzusom o humanitarnoj pomoći;
- u pogledu razvojne pomoći, EU i njegove države članice djeluju u skladu s razvojnom politikom definiranom u Europskom konsenzusu o razvoju iz 2005. i Planu za promjenu iz 2012. te smjernicama Odbora za pomoć u razvoju (DAC) Organizacije za ekonomski razvoj (OECD).
- države članice EU-a provode politički nadzor te pružaju strateško usmjerenje za misije i operacije ZSOP-a putem Političkog i sigurnosnog odbora (PSC).

II. Daljnji koraci u okviru sveobuhvatnog pristupa sukobima ili kriznim situacijama

Sljedećim mjerama dodatno će se povećati usklađenost i učinkovitost vanjske politike i djelovanja EU-a u sukobima ili kriznim situacijama.

1. Izrada zajedničke analize

Usklađena politička strategija za sprječavanje, pripravnost i odgovor na sukobe podrazumijeva da svi relevantni sudionici jednako razumiju situaciju ili izazov. Zajedničkom analizom trebalo bi se utvrditi na koji se način u EU-u razumiju uzroci mogućeg sukoba ili krize, odrediti ključne osobe i skupine koje su u to uključene, razmotriti dinamiku situacije i procijeniti potencijalne rizike djelovanja, odnosno nedjelovanja. Osim toga, njome se moraju odrediti interesi i ciljevi EU-a te njegova moguća uloga u pridonnošenju miru, sigurnosti, razvoju, ljudskim pravima i vladavini prava, uzimajući u obzir postojeće resurse i djelovanje EU-a u dotičnoj zemlji ili regiji. Kako bi se zajednička analiza dodatno poboljšala, potrebno je sljedeće:

Djelovanja:

- poboljšati svjesnost situacije kao i sposobnost analize, osobito boljim povezivanjem posebnih infrastruktura u raznim institucijama i službama EU-a, uključujući koordinacijski centar za odgovor na hitne situacije i situacijsku sobu EU-a (EU SitRoom). Olakšati institucijama EU-a pristup informacijama i obavještajnim podacima, uključujući i one iz država članica, kako bi se spriječile krize te pripremio, ublažio i ubrzao odgovor na krizne situacije,
- jačati ranu, proaktivnu, transparentnu i redovitu razmjenu informacija kao i koordinaciju i timski rad među svim odgovornim osobama u sjedištu EU-a u Bruxellesu te na terenu (uključujući delegacije EU-a, misije i operacije ZSOP-a, države članice i posebne predstavnike EU-a, agencije EU-a, prema potrebi),
- dodatno razvijati i sustavno provoditi zajedničku metodologiju za analizu sukoba i kriza, uzimajući u obzir razvojne, humanitarne, političke, sigurnosne i obrambene perspektive s terena kao i iz sjedišta te koristeći svo relevantno dostupno znanje i analize, uključujući i ona iz država članica,
- na temelju tih analiza, sustavno pripremati prijedloge i mogućnosti za raspravu s državama članicama u odgovarajućim tijelima Vijeća, uključujući Politički i sigurnosni

odbor. Kada je predviđeno djelovanje u okviru ZSOP-a, slijedi se politički okvir za pristup krizi (PFCA) kojim se definira problem, objašnjava zašto bi EU trebao djelovati (na temelju interesa, vrijednosti, ciljeva i mandata) te se određuje koji su instrumenti dostupni i najprimjereniji za djelovanje.

2. Definiranje zajedničke strateške vizije

Na temelju ove zajedničke analize, institucije EU-a trebale bi, kad god je to moguće, surađivati međusobno te s državama članicama kako bi se razvila jedinstvena, zajednička strateška vizija za sukob ili kriznu situaciju te za budući angažman EU-a u svim područjima politika. Time bi se odredio opći smjer angažmana EU-a.

Djelovanja:

- strateška vizija EU-a za određenu zemlju ili regiju trebala bi, kad god je to moguće, biti utvrđena u najvažnijem strateškom dokumentu EU-a. Nedavni primjeri uključuju strateški okvir za rog Afrike, strategiju EU-a za sigurnost i razvoj u Sahelu te predložene elemente strategije EU-a za regiju Velikih jezera,
- u dokumentima zajedničkog okvira¹ trebali bi se, po potrebi, utvrditi ciljevi i prioriteti EU-a i država članica za određene zemlje.

3. Naglasak na sprječavanje

Kad god je to moguće EU mora nastojati spriječiti sukob prije pojave krize ili izbijanja nasilja. To je trajni i najveći prioritet cjelokupnog diplomatskog angažmana EU-a.

Dugoročno, sprječavanje je daleko jeftinije od rješavanja sukoba koji su u tijeku.

Sprječavanjem se pridonosi miru, sigurnosti i održivom razvoju. Njime se spašavaju ljudski životi i ublažavaju patnje, izbjegava se uništavanje domova, poslovnih objekata, infrastrukture i gospodarstva te se tako lakše mogu riješiti postojeće tenzije, nesporazumi i situacije koja vode k nasilnoj radikalizaciji i terorizmu. Osim toga, njime se štite interesi EU-a te sprečavaju negativne posljedice na sigurnost i napredak EU-a.

¹ Zajednička Komunikacija Visokog predstavnika i Komisije. Globalna Europa: Novi pristup financiranju vanjskog djelovanja EU-a (COM(2011) 865 završna verzija).

Djelovanja:

- rano upozorenje/rano djelovanje: koristiti nove kao i već postojeće EU-ove sustave ranog upozorenja², uključujući i one iz država članica, kako bi se prepoznali rizici od izbijanja sukoba i krize te odredila moguća djelovanja radi njihova ublažavanja,
- suradnja među institucijama EU-a te s državama članicama kako bi se analize rizika od sukoba i krize pretvorile u posebne mjere za sprječavanje sukoba, oslanjajući se na pouke iz prijašnjih sukoba i kriza.

4. Aktiviranje različitih snaga i kapaciteta EU-a

Učinkoviti i proaktivni odgovori politike EU-a na sukobe i krize trebali bi se oslanjati na različite snage, kapacitete, sposobnosti i odnose institucija EU-a i država članica, radi potpore zajedničkoj viziji i ciljevima.

Djelovanja:

- koristiti mehanizam platforme za krizu, kojom predsjedava EEAS uz sudjelovanje službi Komisije, na sustavniji način kako bi se olakšala koordinacija, razmijenile informacije te pridonijelo određivanju i inteligentnom redoslijedu korištenja dostupnih instrumenata EU-a, prema potrebi. Vrijednost tih mehanizama bila je vidljiva za vrijeme Arapskog proljeća te u odgovoru EU-a na rogu Afrike,
- osigurati da su svi relevantni akteri EU-a informirani te sudjeluju u analizi i procjeni sukoba i kriznih situacija u svim fazama sukoba, temeljeći sveobuhvatni angažman i djelovanje na zajedničkom pripremnom radu. EEAS redovito informira i okuplja ostale službe u svrhu tog analitičkog i pripremnog rada,
- dodatno jačati operativnu suradnju među različitim funkcijama EU-a za odgovor u hitnim slučajevima, koristeći njihova komplementarna stručna znanja. U tu svrhu, priprema se Memorandum o razumijevanju između EEAS-a i službi Komisije,
- na najbolji način koristiti delegacije EU-a kako bi se osigurala usklađenost između djelovanja EU-a i država članica na lokalnoj razini,

² Uključujući i sustav ranog upozorenja na sukob EEAS-a (trenutno se testira).

- jačati kapacitet delegacija EU-a kako bi se pridonijelo analizi rizika od sukoba. Odrediti odgovarajuće alate i odgovoriti na sukob i krizu brzim privremenim pojačanjem raspoređivanjem dodatnog osoblja ili ostalih stručnjaka, gdje je to moguće, oslanjajući se na postojeće resurse u sjedištu u Bruxellesu ili u regiji te na resurse država članica,
- razviti postupke i kapacitete za, prema potrebi, brzo raspoređivanje zajedničkih misija na terenu (EEAS, službe Komisije, države članice) tamo gdje su se pojavili sukobi ili krizne situacije.³

5. Dugoročne obveze

„U 20 država koje su najbrže provele reforme trebalo je u prosjeku 17 godina da se smanji utjecaj vojske u politici te 41 godina da se vladavina prava reformira na najnižu razinu potrebnu za razvoj.”

Izvješće o svjetskom razvoju, Svjetska banka, 2011.

Dugoročni angažman u izgradnji mira i države te dugoročni održivi razvoj ključni su za rješavanje temeljnih uzroka sukoba i izgradnju miroljubivih, otpornih društava. Sveukupni ciljevi održivog mira i razvoja moraju biti u središtu odgovora EU-a od samog početka. EU mora imati i dugoročnu viziju za svoje kratkoročne angažmane i djelovanja.

Na primjer, instrumentima za upravljanje krizama u okviru ZSOP-a i mjerama za odgovor na krizu u okviru Instrumenta za stabilnost (IfS) provode se uglavnom kratkoročni ciljevi, dok su razvojni instrumenti po prirodi usmjereni na dugi rok. Iako su ciljevi i postupci odlučivanja drugačiji, trebalo bi osigurati prirodne sinergije i komplementarnosti ranim, uključivim i intenzivnim dijalogom između pojedinačnih dionika, kako bi se ostvario veći učinak te postigli bolji rezultati. EU može na usklađen način koristiti različite alate i instrumente u okviru svojih mandata i postupaka odlučivanja kako bi ispunio zajedničke ciljeve.

Djelovanja:

³ Ta djelovanja financiraju se u okviru postojećih administrativnih i operativnih resursa odgovarajućih službi/glavnih uprava, uzimajući pritom u obzir područje primjene i ciljeve dotičnih instrumenata za vanjsko djelovanje.

- uspostaviti sustave koordinacije između dugoročnih i kratkoročnih ciljeva putem dijaloga između dionika na razini EU-a, uključujući i one na terenu,
- jačati mehanizme za udruživanje i dijeljenje europskih kapaciteta i stručnosti (npr. skupine stručnjaka za misije ZSOP-a),
- koordinirati i, gdje je moguće, kombinirati korištenje cijelog niza alata i instrumenata EU-a (npr. politički dijalog, sprječavanje sukoba, pomirba, programiranje razvojne pomoći i zajedničko programiranje, misije i operacije ZSOP-a, sprječavanje sukoba i stabilizacija u okviru Instrumenta za stabilnost, potpora razoružanju, demobilizacija, reintegracija i potpora postupcima reforme pravosuđa i sektora sigurnosti itd.) kako bi se pripremio fleksibilan i učinkovit odgovor tijekom i nakon faze stabilizacije te u slučaju rizika od sukoba. U programiranje pomoći u nestabilnim zemljama pogođenim sukobom trebalo bi od samog početka uključivati analizu sukoba te fleksibilnosti potrebne za ponovno programiranje kako bi se odgovorilo na nove razvoje događaja na terenu, ako je to potrebno,
- uzeti u obzir stečena iskustva, bilo ona unutar institucija EU-a bilo sa državama članicama i vanjskim akterima te ih integrirati u ciklus sveobuhvatnog pristupa, počevši od ranog upozorenja i uključujući napore za sprječavanje sukoba, osposobljavanje i vježbe.

6. Povezivanje politika i unutarnjeg i vanjskog djelovanja

Unutarnje politike i djelovanja EU-a mogu imati znatne vanjske utjecaje na sukobe i krizne situacije. Isto tako, vanjska politika i djelovanje mogu također utjecati na unutarnju dinamiku EU-a. Na primjer, politika pomorskog prometa EU-a u Crvenom moru i Indijskom oceanu neraskidivo je povezana sa situacijom u Somaliji te regiji roga Afrike. Slični utjecaji mogu se pojaviti u drugim situacijama na primjer iz energetske ili ribarstvene politike. Suprotno tome, pojava organiziranog kriminala, terorizma ili masovnih migracija povezanih s nasilnim sukobima izvan granica Europe može imati izravan utjecaj na sigurnost, stabilnost i interese EU-a, njegovih država članica i građana.

Terorističke organizacije nastojat će iskoristiti nestabilne zemlje ili zemlje nakon sukoba. Osobito se područja kojima se loše upravlja mogu pokazati plodnim tлом za novačenje terorista. Na primjer, aktivnosti Al-Shabaaba, koji je formalno usklađen s Al Qaedaom, destabilizirale su Somaliju, i ozbiljno otežale regionalni razvoj. Terorističke organizacije mogu djelovati tako da izravno prenesu terorističku prijetnju natrag u EU.

Vrlo je važna i uska suradnja, osobito između Visokog predstavnika i Komisije, u pogledu raznih globalnih pitanja za koja vanjski aspekti unutarnjih politika EU-a imaju sve veću dimenziju vanjske i sigurnosne politike. To uključuje područja kao što su energetska sigurnost, zaštita okoliša i klimatske promjene, pitanja migracija, borba protiv terorizma i nasilnog ekstremizma, organizirani kriminal i globalno ekonomsko upravljanje.

„Klimatske promjene presudan su globalni izazov koji će, ukoliko se njime ne počne hitno baviti, ugroziti ne samo okoliš nego i svjetski gospodarski napredak, razvoj i, u širem smislu, stabilnost i sigurnost. Prijelaz u sigurno i održivo društvo i gospodarstvo s niskom razinom emisije CO₂ kao i modeli rasta otporni na klimatske promjene koji učinkovito koriste resurse diljem svijeta od iznimne je važnosti. Suočavanje s prijetnjama koje proizlaze iz klimatskih promjena i sve većeg broja rizika, uključujući i potencijalne sukobe i nestabilnost, koje se odnose na pristup hrani, vodi i energiji, zahtijeva učinkovite odgovore vanjske politike na globalnoj razini te na razini EU-a, kao što se navodi u Europskoj sigurnosnoj strategiji”.

Zaključci Vijeća o diplomaciji u pogledu klimatskih promjena, lipanj 2013.

Konačno, kao što je vidljivo iz nedavnog napretka u dijalogu između Beograda i Prištine u kojem EU posreduje, poticaj ostvaren perspektivom za pristupanje EU-u, povezan s intenzivnim diplomatskim angažmanom, nastavlja imati ključnu ulogu u sprječavanju sukoba i dugotrajnijoj stabilizaciji.

Djelovanja:

- uska suradnja Visokog predstavnika/potpredsjednika s predsjednikom Europske komisije kako bi se osigurala strateška i operativna usklađenost politike i strategije u području vanjskih odnosa, uključujući u pogledu vanjskog utjecaja unutarnjih politika,
- bolje koristiti diplomatska sredstva i sredstva koja se odnose na vanjske odnose, s kojima raspolaže EU, te braniti svoje interese povezane s unutarnjim politikama i globalnim pitanjima,
- pokušati odrediti i podići svijest o politikama i instrumentima koji imaju i unutarnju i vanjsku dimenziju te naglasiti potencijal u oba smjera,
- kada je to moguće i važno, interne politike trebale bi biti dio analitičkog okvira krize, strateškog razmišljanja i dokumenata o vanjskom djelovanju.

7. Bolje korištenje delegacija EU-a

Delegacija EU-a, a osobito njezin voditelj, središnja je točka prisutnosti EU-a u trećim zemljama i trebala bi na toj razini imati središnju ulogu u ostvarivanju i koordinaciji dijaloga, djelovanja i potpore EU-a.

Djelovanja:

- u potpunosti iskoristiti ulogu voditelja delegacije kako bi se EU i države članice prisutne u određenoj zemlji udružile u okviru cijelog niza relevantnih djelovanja (politički dijalog, razvojna suradnja i zajedničko programiranje, doprinosi strategijama povezanim sa sigurnosti, lokalna suradnja s misijama i operacijama ZSOP-a, konzularna zaštita, prema potrebi itd.),
- prema potrebi, povjeriti voditelju delegacije koordiniranje zajedničkog izvještavanja, jačajući suradnju s državama članicama EU-a na terenu te razmjenjujući informacije i analize, osobito u svim fazama sukoba ili kriza,
- osigurati odgovarajuću širinu stručnosti u delegacijama, uključujući i u pogledu sigurnosnih pitanja,
- ako je potrebno, omogućiti kolokaciju aktera EU-a u delegacijama EU-a radi stvaranja operativne sinergije.

Zajedničko programiranje započelo je ili se njegov početak u više od 40 zemalja predviđa u sljedećim godinama. Ovom inicijativom EU i njegove države članice nastoje povećati svoj utjecaj u zemljama partnerima te učiniti razvojnu suradnju učinkovitijom. U isto vrijeme, predstaviti će jedinstveni paket potpore čime se znatno povećava utjecaj i politička važnost EU-a kao donatora. Vježbe zajedničkog programiranja provode se u određenoj zemlji pod vodstvom delegacije EU-a i veleposlanstava država članica.

8. Partnerska suradnja

U suočavanju s kompleksnim globalnim izazovima EU treba sudjelovati i raditi zajedno s ostalim međunarodnim i regionalnim akterima. Uloga EU-a povezana je, u manjoj ili većoj mjeri, s djelovanjem (ili nedjelovanjem), resursima i stručnosti ostalih aktera (npr. UN u većini kriznih situacija, NATO u Kosovu i Afganistanu, Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka u pogledu makrofinancijskih pitanja itd.).

„[U]zajamno osnažujuće, korisno i održivo partnerstvo s ... UN-om, OEES-om, NATO-om, Svjetskom bankom, Afričkom unijom i ostalim međunarodnim akterima ... treba dodatno jačati kako

bi se Europskoj uniji omogućilo da uspješno djeluje u području dugoročnog strukturnog sprječavanja sukoba.”

Zaključci Vijeća o sprječavanju sukoba, lipanj 2011.

Djelovanja:

- pri određivanju stajališta i odgovora EU-a, surađivati s ostalim međunarodnim akterima, odnosno Ujedinjenim narodima, međunarodnim i regionalnim organizacijama, strateškim partnerima, međunarodnim financijskim institucijama te u potpunosti uzeti u obzir njihovu ulogu,
- uže surađivati s važnim međunarodnim nevladinim organizacijama, civilnim društvom, trustovima mozgova, akademskom zajednicom i javnim i privatnim akterima.

III. Zaključak

Posljednjih je godina EU poduzeo važne korake prema usklađenijoj politici i djelovanju u području vanjskih odnosa i u svojim odgovorima na sukobe i krizne situacije. Znatna napredak ostvaren je u razvoju zajedničkih politika i strategija EU-a te odgovora na razini cijele Unije. No, to nije sve. EU sada treba napraviti dodatna poboljšanja te dosljednije primjenjivati sveobuhvatni pristup kao vodeće načelo vanjske politike i djelovanja EU-a.

Kako je prethodno navedeno, sveobuhvatni pristup zajednički je pothvat, a uspjeh u njegovu provođenju zajednička je odgovornost institucija EU-a i država članica, čije politike, djelovanja i potpora znatno pridonose usklađenijim i učinkovitijim odgovorima EU-a.

U mjesecima i godinama koje slijede, Visoki predstavnik i Komisija provest će, u suradnji s državama članicama, ove prijedloge i ovaj pristup čime će se ostvariti određeni napredak prema boljem, snažnijem i bržem vanjskom djelovanju EU-a. Visoki predstavnik i Komisija pozivaju države članice EU-a da pruže punu potporu ovom pristupu te da se u cijelosti angažiraju kako bi se osigurala potpuna provedba ove vizije i ovih ciljeva.